

A Bokor Nagytábor mai napjának témája az erőszak és erőszakmentesség. Nekem az a feladat jutott, hogy bevezető előadásként az elvi alapokról beszéljek. Közben kiderült, hogy a katonáskodást megtagadó testvéreink („Baracskások”) most ünneplik meghurcoltatásuk 30. évfordulóját. Egyikük (Habos Laci) megkért, hogy az évfordulóra a Bokor szemszögéből készítsek értékelést a „Baracskás” tíz évről, ami egy kis antológiába kerülne bele. Ilyen értékelésre természetesen nem vállalkoztam, mert ez képtelenség. De eszembe jutott két dolog.

Az egyik, hogy egy régi tartozást lehetne most törleszteni, hogy nyilvánosan és ünnepélyesen név szerint is megemlékezzünk a Bokor hőskorának főszereplőiről, akik nemcsak beszéltek, hanem cselekedtek is. Tehát az erőszakmentes gyakorlatról is van mit mondanunk.

A másik, hogy készült már a „Baracskásokról” egy mindent átfogó elemzés és értékelés: *Csapody Tamás* készítette *Elmélet és gyakorlat* c., közel 100 oldalas tanulmányában, amelynek alcíme: Keresztény katonai szolgálatmegtagadók Magyarországon 1979 és 1989 között, különös tekintettel a Bokor Római Katolikus Bázisközösségre (1992-1993). Ugyancsak ő írt egy megemlékezést a mostani évfordulóra is: A katonaság- megtagadás magyarországi történetének utolsó 30 éve (1979-2009).

E két felismerés birtokában úgy döntöttem, hogy a múltról szólva nemcsak elvekről, hanem főleg a gyakorlati megvalósulásról beszélek itt és most. „Régi dicsőségünkről” szövegek, mely éppen az ellenkezője annak, amiről Vörösmarty énekelt.

Arra vállalkoztam tehát, hogy Tamás engedélyével, felhasználva az ő tényszerű anyagát, hozzáteszem a magam személyes élményeit és észrevételeit, amelyek talán kicsit tükrözni fogják a Bokor közösségeinek és tagjainak akkori lelkiállapotát. A tanulságokat pedig közösen kell majd levonnunk!

„Régi dicsőségünk...”

Emlékezés a „Baracskások” tíz évére
(1979-1989)

1. A KIO és a Bokor

Mint ismeretes, a Jézus ajkára adott evangéliumi mondatokból készült egy ötkötetes elemző mű (közel 1000 oldal), amely arról szól, hogy mi Jézus örömhírének lényege. Ez Bulányi György *Keressétek az Isten Országát* (KIO) c. könyve. Az elemzésből egyértelműen kiderült, hogy Jézus a mindenkire, még az ellenségre is kiterjedő szeretetet hirdette és élte. Ha nehezen is, de megemésztettük Jézus új parancsát, és annak azt a mozzanatát, amely az ellenségszeretet és erőszakmentesség kemény követelményét támasztotta velünk szemben.

Ezen *elvi alapok* birtokában a KIO elkészülte (1968) után még öt évnél kellett eltelnie ahhoz, hogy néhány testvérünkben megfogalmazódjon a katonáskodás megtagadásának gondolata. Pedig mindenki előtt nyilvánvaló volt, hogy a katona az ellenség ellen harcol, a katona az ellenség megölésére eskszik fel és adott esetben meg is öli az ellenséget. Ezt pedig nem teheti az, akinek törvénye a „Szeressétek ellenségeiteket!” jézusi parancsa.

Voltak, akik lélekben elszánták magukat a katonaság megtagadására. Egyikük, Molnár Gyuszi a csoportban volt, és bejelentése nagy izgalmat keltett. Akkor az a vélemény alakult ki a közösségekben, hogy frissen kibontakozó közösségeink nem bírnák viselni a várható nagy politikai vihart és üldözést, ezért türelemre kell inteni az „előreszaladókat”. Magatartásunk nem kis sérülést okozott élenjáró testvéreinknek.

2. Katonaságmegtagadók

2.1. A kezdet

Újabb öt év telt el, amikor 1979 őszén *Dr. Merza József* 47 éves matematikus kapott behívót rövid utószolgálatra, amit megtagadott. Az eset meglepte az egész katonai és bírói apparátust. Három évvel korábban egy regnumos fiú, Kiszely Károly megtagadta ugyan a katonaságot, de azt egyedi esetnek vélhették. Jóska lépése viszont azt jelezte, hogy itt olyasmi

történik, amire még nem volt példa, hogy egy történelmi egyház tagjai kezdik megtagadni a katonáskodást. És teszik ezt a szocialista tömb és a Varsói Szerződés egyik tagállamában. A zavarodottság abból is látható volt, hogy Jóska két hónap fogház után kiengedték, és miután a katonakönyv átvételét is megtagadta (ami a katonai szolgálat alóli kibúvás büntetének elkövetése volt, és ami visszaesőként 3-10 év börtönt is jelenthetett volna), csupán 10.000 Ft. pénzbüntetést kapott. Az állam szeretne volna elaltatni az ügyet. Ám akkor már késő volt.

Az eset felrázta közösségeinket. Egyrészt aggodalommal töltött el minket, másrészt pedig büszkeséggel. Büszkeséggel, mert ki mertünk állni (értsd: egyikünk ki mert állni!) a jézusi erőszakmentesség mellett. Emelkeztem, ennek hatására a domonkos templomban (Domi) az esti ifjúsági misén méltattam Jóska lépését. Mise után az egyik egyházközségi képviselő odajött hozzám, hogy a hideg futkosott a hátán, amikor a katonaság megtagadásáról nyíltan beszéltem. Úgy tűnt, hogy a nyilvánosság egyben védelem is. Lékai bíboros áthelyezéssel fenyegetett meg. Végül csak később kerültem a márianosztrai börtön melletti plébániára, az 1981-es hajósi ifjúsági búcsún tett kijelentésem miatt, miszerint a hierarchia kollaborál az állammal. A büntetés a papi tevékenység gyakorlása alóli fél éves felfüggesztés, a Budapestről való kiltás és a márianosztrai internálás volt.

Püspöke ugyancsak felfüggesztette fél évre Gromon András. Ő Lékai bíborosnak a magyar katonaszenteket dicsőítő prédikációját bírálta. A pártállam az Állami Egyházügyi Hivatalon (AEH) keresztül Lékait mozgósította a papok megfékezésére. Itt említtem meg Döry Pistát, aki akkortájt éppen Ausztriában járt, és belebotlott a Kathpress hírügynökségbe. Elmesélte nekik a Magyarországon történeteket. Ettől kezdve nemzetközi érdeklődés is kísérte a szolgálatmegtagadókat.

2.2. A folytatás

A következő tíz évben (1979-1989) minden évben volt Bokor-beli katonaságmegtagadó, s ők javarészt a **Baracska Fogház és Börtön** lakói lettek. Összesen 31-en, akik közül elítélésükkor 16-an letöltendő „fogház”, 11-en a szigorúbb „börtön” büntetést kapták, a többiek felfüggesztett büntetést vagy megrovást.

1979-ben másodikként *Pintér István* 22 éves pilisvörösvári nyomdász kapott nyolc hónap börtönt. Őt Gromon Bandin keresztül ismertem meg.

1980-ban *Márton Miklós* 19 éves budapesti tanuló kapott nyolc hónap felfüggesztett büntetést, amiből letöltött 57 napot.

1981-ben *iff. Merza József* 24 éves budapesti műszerész 18 hónap börtönt, és *Besze Imre* 21 éves budapesti nevelő 30 havi fogházat kapott.

Jocó a Kozma utcai börtöndrótból készített és küldött nekem apján keresztül egy leheletvékony kis keresztet, amelyet a közösségi miséken az asztalra raktunk. Imrével kapcsolatban arra emlékszem, hogy bent sem vesztette el vidámságát.

1982-ben *Csizmadia Gábor* 23 éves budapesti hírlapkézbesítő kapott közel három év, pontosabban 32 havi fogházat, és *Simonyi Béla* 25 éves székesfehérvári erdőmérnök 14 havi fogházat. Mindketten nem sokkal előtte kötöttek házasságot. Béci szinte az esküvő után került börtönbe.

Gábor börtönbe vonulásán keresztül éltem át először egészen közelről,

hogyan mit jelentett ilyen döntést meghozni. Hasonlókat élhettek át a többi megtagadó és barátai. Gábor Hegyi Zsóka csoportjába tartozott, aki pedig a mi közösségünk tagja volt. Akkoriban Márianosztráról Budapestre szököve Gáboréknál tartottam a közösségi miséket. Emlékszem a hideg balatoni nyaralóra, ahol Gábor döntött, azután az utolsó csoporttalálkozóra, amikor egy asztalon lévő narancsot szeleteltem fel, és a héját eltettük, hogy mindaddig örizzük, amíg Gábor ki nem szabadul. Virágnyelven leveleztünk, és mert egyszer engem jelölt meg látogatójának, így belülről is láthattam Baracskaát. Sosem felejttem, ahogy Gábor és Béci egymás mellett ültek a keskeny börtönasztal túloldalán, és ragyogott az arcuk. A sárisápi Szent Imre templombúcsún szentté is avattam őket, és javasoltam, hogy Szent Imre herceg, a fehéroroszok hadvezére helyébe inkább őket helyezzük oltárra. A mise után a plébániai képviselőtestület tagjainak haragjától csak a plébános, a regnumos Rédei József mentett meg.

2.3. A tagadás fokozódik

A Közös Dolgaink (KD) adataiból kitűnik, hogy ekkorra már konszenzus, teljesen egyetértő vélemény alakult ki a Bokor közösségvezetőinek körében a katonaság megtagadásával kapcsolatban. Ettől kezdve évente négyen is bevonultak Baracskaára.

1983-ban *Simonyi Gyula* 30 éves székesfehérvári számítástechnikus megy börtönbe, aki 10 havi fogházat, *Magyar János* 22 éves székesfehérvári

vári templomgondnok, aki 34 havi fogházat, *Mohos László* 25 éves budapesti energetikus, aki 34 hónap fogházat, és *Habos László* 20 éves érdi gépszerelő, aki 31 havi fogházbüntetést kapott.

Székesfehérvár fő animátora *Gyusza* volt. Nem csoda, ha a két Simonyi első között ment Baracskaára, Magyar Janival együtt. Gyusza börtönlevelezése feleségével, Ágival igazán példaértékű. Egyébként 17-en, akik később beszámoltak levelezésükről, átlagosan 384 levelet írtak, és 396 levelet kaptak.

Mohos Lici nevét a márianosztrai postán hallottam először. A postás-kisasszony gyanúsán méregetett az ablak mögül, majd megkérdezte, hogy én vagyok-e az a Kovács Laci? Mondtam, hogy így hívnak. Elárulta, hogy az ő udvarlója, Mohos Lici is ismeri a Bokrot. Csibi attól kezdve külön kezelte a postámat. Lici sok borsot tört az Intézet vezetőinek orra alá tiltakozásaival, amelyeket különböző fórumokon is tárgyaltak (Bp-i Katonai Ügyészség, BV Országos Parancsnokság). Licit gyakran fenyegették meg. Itt mondom el, hogy összesen 12 fő 17 alkalommal 164 napot töltött fogdán. Fizikailag egyetlen embert bántalmaztak a smasszerok „csak úgy”, és egy alkalommal ugyanót a rabtársak. A börtön vezetői és elítélteik is úgy nyilatkoztak a mieinkről, hogy „ja, ezek a katolikusok, akikkel mindig baj van!”, szemben a Jehova Tanúival, akiknek „viselkedése kifogástalan volt”. Ennek az a magyarázata, hogy a bontiek és kintiek is szüntelen híreket juttattak el a hazai és külföldi szervezeteknek, amiket a Szabad Európa rádió és más külföldi hírközlőszervek is közöltek.

Habos Laci Király Ignác szárnyai alól repült Baracskaára. Szülei nem nagyon örültek ennek, mint ahogy a többi megtagadó esetében sem. A legtöbb esetben a szülői féltés vagy fenyegetés volt a legnagyobb visszahúzó erő. Sokan ezért nem lettek katonaságmegtagadók.

1984-ben szintén négyen tagadták meg a katonai szolgálatot: *Újvári József* 21 éves tököli autószerelő 33 havi fogház, *Tanos Gábor* 21 éves székesfehérvári nevelő 14 havi fogház, *Sever József* 28 éves soproni faipari mérnök 14 havi fogház, *Dombi János* 23 éves bányai mozdonyvezető 36 havi (kerek 3 év!) fogház büntetést kapott.

Fehérvár ismét szerepel a listán, de új „fertőző gócba” is fény derül: Tököl és Bánya Dombi Feri hatóköre volt, Sopron pedig Béci működéséről árulkodott.

1985-ben szintén négyen álltak bíróság elé: *Dombi Tibor* 21 éves budapesti pedagógus kapott 1 év felfüggesztetést, *Uzsák Géza* 23 éves székesfehérvári műszerész kapott 32 havi fogházat, *Orbán Péter* 26 éves budapesti logopédus 34 havi börtönt és *Hegyvi György* 20 éves budapesti tanuló 34 havi börtönt kapott.

Orbán Petyát Lévai Zsuzsin keresztül ismertem meg. Ismereteim szerint Petya és Jocó Kozma utcai börtönbüntetése volt a legkeményebb. Itt említem meg, hogy a katonasággal kapcsolatos megtagadók között nemcsak férfiak voltak, hanem nők is, akik közül az egyik Zsuzsi volt. Orvostanhallgatóként megtagadta a honvédelmi oktatást, amiből nagy ribillió támadt az egyetemen. De róluk még külön szölok.

Hegyvi Gyuri sorsa ismét közléről érintett. A Domiba járt az egész család. Édesanyja, *Zsóka* pedagógus volt, és munkahelyén is konfliktusa volt elvei és radikális nézetei miatt. Újságírók is megkeresték, de a beszélgetés után olyan cikk készült, amelyet a cenzúra nem engedélyezett. Gyuri fia lépése kettős motívumból fakadt. Egyrészt a Bokorban tanult erőszakmentességéből, másrészt társadalmi tiltakozásból. A katonai kirobbanása után *Zsóka* testvére, Dr. Légrádi Péter orvos, aki a politikai ellenzékkel állt kapcsolatban, *Zsókaék* lakásán próbált összehozni minket mint „egyházi ellenzék” Konráddal. Konrád is az erőszakmentesség híve volt, bár a találkozó azzal a végszóval zárult, hogy mi nem vállalunk közösséget semmiféle politikai alakkal. Különben is, ha egy politikai ellenzék hatalomra kerül, akkor eleve szöges ellentétbe kerülünk egymással. Erre akkor az volt a válasz, hogy ők mindig ellenzékben lesznek. Gyuri tehát két oldalról is motivált volt. Börtönbe kerülése után a rendőrség éjszakai házkutatást tartott náluk, és a *Zsókaék*nál „biztonságba” helyezett több köteg iratot és beszédemet is lefoglalták. *Zsóka* rákban halt meg, borzalmas szenvedések után. Gyurit nagy nehezen kiengették a temetésre. *Zsóka* végakarata szerint temetése szinte Bokor-ünnep lett, amely tiltakozás volt az erőszak minden formája ellen.

1986-ban ismét négyen tagadták meg a katonaságot: *Csontos Barna* 21 éves budapesti építéstechnikus, aki 31 havi fogházat, *Péller József* 18 éves soproni műtős, aki 36 havi börtönt (letöltött 27 hónapot), *Szalai Imre* 27 éves soproni erdőmérnök, aki 10 havi börtönt, és *Deli Gyula* 23 éves budapesti munkanélküli, aki 1 év felfüggesztett büntetést kapott.

Barna Kiss Gábor és Kosztolányi Klári csoportjába tartozott. Döntése meglepett, és elszántsága mélyen megindított minket. Barnát Kiss Gáborék látogatták. Deli Gyuszinak is nagyon drukoltunk.

Péller Józsi kerek 3 év börtönbüntetést kapott. Itt jegyzem meg, hogy a statisztika szerint a bebörtönzöttek összesen 600 alkalommal látogatták fogva tartásuk ideje alatt (Egy főt átlagosan 32-szer). Leggyakrabban a szülők, a feleségek, majd a borkorbeli testvérek. Három esetben a lelki vezető.

1987-ben két megtagadó: *Locsmáncsi Zsolt* 21 éves soproni adminisztrátor 24 havi börtönt kapott (letöltött 20 hónapot), és *Bene Béla* 33 éves péceli lakos, akit a hatóság nem jelentett föl.

Az újabb soproni, Zsolt mellett Pécel is beindul a szelíd Halász Bandi bácsi halászterületén. Bene Béla felmentése talán már 1989 előszele lehetett.

2.4. A finis

1988-ban öten tagadták meg a katonaságot: *Almás László* 24 éves péceli elektroműszerész (felfüggesztett), *Finta Gábor* 39 éves péceli raktáros (6 hónap felfüggesztett), *Fehér Tamás* 23 éves csabdi bedolgozó, aki megrovást kapott, *Reich Ferenc* 22 éves székesfehérvári üzemi technikus (22 havi felfüggesztett) és *Lukács István* 20 éves soproni sofőr, aki 30 havi börtönt kapott (letöltött 15 hónapot).

Két péceli, egy fehérvári, egy csabdi testvérünk felfüggesztett, illetve megrovás ítélete mellett meglepő volt, hogy Lukács Pistát 30 hónap börtönre ítélték. Talán ez volt a büntetés-végrehajtóknak az utolsó lehetőség az ütésre. Itt szeretnék megemlékezni Efiről (Reich Ferenc), aki később repülőszerecséltenség áldozata lett.

1989 júniusában utolsó megtagadóként *Kollár Lajos* 19 éves sziget-szentmiklósi épületszobrász 1 év felfüggesztetést kapott.

3. A végkifejlet

A rendszerváltáskor 1989. március 1-ig elengedték az összes, mintegy 150 katonai szolgálatmegtagadót Baracsokról, így a mieinket is. A rájuk jogerősen kiszabott szabadságvesztések időtartama összesen 637 hónap volt, vagyis 53,1 év, ami 31 fővel számolva átlagosan 20 hónap (1,7 év). Ha a 26 börtönviseltet nézzük, 26,2 hónap (2,2 év).

Mi történt aztán?

1989 júliusában a parlament a honvédelmi törvény módosításával lehetővé tette, hogy a katonai szolgálat helyett *polgári szolgálatot* lehessen választani. Nagy megdöbbenésünkre a polgári szolgálat lehetőségét elsőként Paskai László bíboros vetette fel nyilvánosan. Az a Paskai, aki három évvel előbb püspöki karával együtt országos körlevélben marasztalta el a katonai szolgálatot megtagadókat. Az a Paskai, aki annak idején durván visszautasította például Hegyi Zsókanak a fia érdekében írt kérelmét, hogy tiltakozzon a Bíboros is a katonaság-megtagadók elítélése miatt. A II. Vatikáni Zsinat ugyanis már 1965-ben elismerte a lelkiismereti okokból történő katonaság-megtagadást, noha elismerően szólt a hazáját védő katonákról is. Lékai és Paskai az utóbbit erősítette, s ezzel együtt Magyarországon a pártállamot. A továbbiakban a Bokor fiataljai többnyire a polgári szolgálatot választották. **Totális megtagadásra**, vagyis hogy a katonai szolgálatot kiváltó polgári szolgálatot is megtagadja valaki, nem került sor.

A Bokor részt vett a két HEL-ben: a *Halálbüntetést Ellenzők Ligájában* és a *Hadkötelezettséget Ellenzők Ligájában*. Mindkettő sikerrel járt. Azóta nincs halálbüntetés (1993), és az új honvédelmi törvény megszületésével (2004) nincs általános hadkötelezettség sem Magyarországon. (De nincs semmi biztosíték arra, hogy a jövőben mindkettő vissza ne térjen!).

4. Számvetés

Tanulmányában *Csapody Tamás* számvetést készített a Bokor Közösség erőszakmentességet valló elsőleges és másodlagos szembenállóiról.

Az **elsőleges szembenállók** közül „kemény” szembenállóknak nevezi a katonai szolgálat-megtagadókat (31 fő), de a katonakönyv visszaküldését, illetve át nem vevését vállalókat is. Ide tartoznak még azok is, akik a nyilvántartásba vétellel, a hatóság előtti megjelenéssel, a honvédelmi oktatással kapcsolatban léptek fel az erőszak ellen (kb. 55 férfi, kb. 70 nő). A „puha” szembenállók közé a honvédelmi hozzájárulást fizetni nem akarókat (5 fő) és a „majdnem” megtagadókat (33 fő) sorolja. Az utóbbiak azok akik, a katonai szolgálatot elutasító szándékukat akkor jelezték, amikor bevonulásukra – még vagy már – nem kerülhetett sor (9-ek csoportja és 24 katolikus pap).

A kemény és puha megtagadók száma így együtt 193.

Másodlagos szembenállóknak nevezi azokat, akik az állami és egyházi hatóságoknál személyesen, levélben

vagy aláírásokkal tiltakoztak. Őket is hozzáadva a fentiekhez, 340 fő az aktív ellenállók létszáma.

5. Tanulságok

Meg kell állapítanunk, hogy ez a 340 fő a feltételezett 1500 fős Bokor összlétszámhoz viszonyítva alacsonynak tűnik. Főleg akkor, ha meggondoljuk, hogy a „lehetséges” katonai szolgálatmegtagadók közel 90%-a inkább a katonai szolgálatot választotta!

Mielőtt az okokat keresnénk, szögezzük le, hogy így még inkább kell értékelnünk azokat, akik mégiscsak „megtették, amit megkövetel a haza”. A haza és az egész emberiség java!

A kívülállók szemével ez a 340 aktív ellenálló és 31 börtönt választó valóban kevésnek tűnhet, főleg ha a nazarénusokkal vagy a Jehova tanúival veti valaki össze. Nekik azonban évszázados múltjuk és kötelező hitelveik miatt magától értetődő a katonaság-megtagadás. A Bokor hatvanas-hetvenes években éledt újjá és kezdett kibontakozni, és egy ilyen radikális lépés, főleg a diktatúra idején nem kis teljesítmény. Ezenkívül a Bokor fő hangsúlytevése a szabadság és az egyéni döntés tiszteletben tartása.

Tény az is, hogy észlelhető volt közösségeinkben bizonyos zavarodottság a börtönbe vonulókkal, de főleg a szabadultakkal szemben. Nem tanultuk meg, hogyan kezeljük a helyzetet, nehezen tudtuk beleélni magunkat lelkiállapotukba. Az ún. „utógondozás” főleg a hozzátartozókra, és részben csoportjukra maradt. Tény, hogy nem kaptak vagy nem is kértek szerepet a nagy közösség életében. Pedig a nagy nyilvánosság előtt ők voltak a Bokor hőskorának a főszereplői.

6. Jelentőségük

A katonaságot megtagadó testvéreink lépésének jelentősége a *Bokor* szempontjából az volt, hogy a Bokrot és legdrágább eszményeink egyikét, a jézusi erőszakmentességet ők ismergették meg és helyezték reflektorfénybe ország-világ előtt. Ezzel azt is nyilvánvalóvá tették mindenki számára, hogy a Bokorhoz tartozás súlyos következményekkel járhat. Személyes döntésük hatást gyakorolt a kis és nagy közösségre, de az egyházra és társadalomra is.

Egyházi szempontból meg kell állapítanunk, hogy a kereszténység első három százada után, amikor a „keresztény katona” még önellentmondás volt, most újra előtérbe került a katonaság megtagadásának kérdése. Ebben részük van a katolikus katonaság-megtagadóknak is, akik joggal hivatkozhattak a II. Vatikáni

Zsinat okmányának arra a passzusára, amely elfogadja a katonáskodás megtagadásának létjogosultságát. A mai, hivatalosnak tekinthető álláspont az, hogy az egyház a katonai szolgálat teljesítése mellett elfogadhatónak tartja a katonai szolgálat katolikus meggyőződés alapján történő elutasítását is. Ennek ellenére a világegyház és a magyar egyház képviselői alapvetően ma is a katonaság oldalán állnak. A Bokor katonaság-megtagadóit máig sem rehabilitálta, és elítélő nyilatkozatát nem vontta vissza a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia.

Az egyházi szempont után fontos tanulság, hogy a Bokor katonaság-megtagadói a magyar *társadalomban* megvalósították a KIO alapján a jézusi *apolitikus* magatartást. Hűek voltak a jézusi szeretettörvényhez. Elvetették az erőszakot, nem lázadtak fel, nem indítottak forradalmat, nem gyűlöltek ellenségeiket, nem akarták erőszakkal megdönteni a rendszert, magyarán nem „jogrendváltást” akartak, hanem erkölcsi változást: „szereztrendet”, Isten Országát! Tény, hogy a későbbiekben elmozdulás történt *antipolitikusi* irányba, amennyiben a Bokor tagjai tiltakozó álláspontra helyezkedtek a hatalommal szemben. Ezzel a Bokor magára vállalt egy levelezésen, javaslatokon, médián és demonstrációkon keresztül közvéleményt befolyásolni akaró tevékenységet. Ez azonban még a jézusi normán belüli magatartás volt. Sajnos

ezt a későbbiekéről nem lehet elmondani. Baracska legfőbb üzenete számunkra az, hogy a Bokor nem adhatja fel eredeti eszményét, a pártok felettliséget és pártfüggetlenséget. Nem tévedhet a *politika*, sőt a *pártpolitika* területére. Nem csatlakozhat olyan csoportokhoz, melyek alapvetően tagadják a jézusi erőszakmentességet, és egyértelműen az erőszak, a kirekesztés és gyűlölet képviselői. Nem lehetünk múltunk megtagadói!

Ezért is kell emlékeznünk a „*régi dicsőségre*” és azokra, akik felragyogtatták előttünk és az egész világ előtt a tiszta jézusi eszményt. Meg kell erősödnünk abban a hitünkben, hogy jobb világ csak jobb emberekből lesz. Csak az erőszakot elvető szeretet emberei lehetnek építői a jobb világnak. Azt kell folytatnunk, nekik is, nekünk is, amit 30 évvel ezelőtt elkezdtek. Hálásak lehetünk nekik. És ha nem is vonunk glóriát a fejük fölé, de ez a 30. évforduló legyen alkalom arra, hogy a múltban és jelenben is a fegyverek „*régi dicsőségét*” éneklők helyett éltsük azokat, akik „új éneket” kezdtek korunkban: a fegyvertelen, az erőszakot megtagadó Szeretet dalát! Éljenek!!!

Kovács László

Ez az előadás a Bokor Közösség 2009-es soproni nagytáborában hangzott el.

